

Примљено: 26-07-1989			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	247/6		

NAUČNOM VEĆU
PRIRODNO-MATEMATIČKOG FAKULTETA

Novi Sad

Predmet: Izveštaj o oceni doktorske
disertacije mr Jovana Romelića.

Naučno veće Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu na svojoj XX sednici, održanoj 8.06 1989. godine - dopis broj 03-247/5 pd 13.06.1989. godine imenovalo nas je u Komisiju za ocenu doktorske disertacije Romelić mr Jovana iz Vršca, pod naslovom GEOGRAFSKE OSNOVE RAZMEŠTAJA AGROINDUSTRIJE U SAP VOJVODINI. Nakon pregleda rukopisa disertacije Komisija podnosi sledeći

I Z V E Š T A J

Doktorska disertacija Romelić mr Jovana napisana je na 601 stranici teksta u koji je ukomponovano 148 grafičkih priloga i 9 fotografija. Rad je podeljen u sedam poglavlja: Predgovor, Predmet ciljevi i zadaci istraživanja, Pojmovno odredjenje i opšte karakteristike razvoja agroindustrije, Metodologija istraživanja, Geografske karakteristike Vojvodine, Medjuzavisnost agroindustrije i relevantnost prostornog potencijala, Zaključna razmatranja. Na kraju rada je spisak literature sa 273 člana.

U poglavlju Predmet, ciljevi i zadaci istraživanja, koje ima obim od 5 stranica navedeni su svi elementi važnosti geografskog proučavanja razmeštaja industrije uopšte a posebno agroindustrije u agrarnim područjima kao što je Vojvodina.

Poglavlje Pojmovno odredjivanje i opšte karakteristike razvoja agroindustrije ima obim od 10 stranica. U njemu je na osnovu pravnih, statističkih kriterijuma i naučne prakse odredjeno koje industrije će biti predmet disertacije i izvršena je klasifikacija industrijskih proizvodnji koje spadaju u agroindustriju. Na osnovu nekoliko parametara odredjen je značaj agroindustrije i promene njenog položaja u industriji Vojvodine.

Poglavlje Metodologija istraživanja ima obim od 3 stranice i u njemu su nabrojane i naznačena je potreba i značaj korišćenja odredjenih geografskih metoda. Iznet je značaj teritorijalno-granskog i horizontalnog metodološkog pristupa.

Naredno poglavlje posvećeno je Geografskim karakteristikama Vojvodine. Ima obim od 80 stranica. Obradjuje značaj i osnovne karakteristike položaja, reljefa, klime, hidrografije, zemljišta, biljnog i životinjskog sveta, stanovništva, naselja i privrede Vojvodine. Sve te karakteristike obradjene su u kontekstu sa zadacima disertacije i daju sve geografske elemente za ocenu razmeštaja industrije.

Osnovni deo rada, Medjuzavisnost razmeštaja agroindustrije i relevantnost prostornog potencijala ima obim od 475 stranica. U njemu su obradjeni pojmovno odredjenje, struktura, razvoj, geografski faktori razmeštaja, odnosi preradjivačkih kapaciteta, proizvodnje i tržišnosći, prostorni odnosi većih i koncentrisano rasporedjenih industrijskih objekata i područja proizvodnje, blizina komplementarnih industrija, problemi transporta, energije, radne snage i potrošnje svih agrarnih industrija (mlinske, hleba i peciva, testenina, konzervi voća i povrća, prerade i konzervisanja mesa, prerade i konzervisanja mleka, šećera, konditoraja, biljnih masti i ulja, lekovitog bilja,

piva i slada, vina, stočne hrane, duvana, tkanina, kože i krzna).

Svakoj od pomenutih proizvodnji posvećeno je posebno poglavlje. U njima je za svaku granu agrarne industrije izvršena sistematizacija, prikazana je proizvodnja sirovina, njen razvoj i razmeštaj. Dati su odnosi rejona proizvodnje sirovina prema razmeštaju preradivačkih objekata, konstatovane su zone sa nedovoljno industrijskih objekata i zone u kojima oni nisu dovoljno iskorišćeni. Sve to posmatrano je i sa stanovišta transporta (ekonomskih, organizacionih i investicionih) i sa stanovišta postojeće saobraćajne mreže. Vršena su poredjenja sa pospešujućim i otežavajućim prirodnim i društvenim faktorima čime su konstatacije iz ovih poglavlja tesno povezane sa konstatacijama iz poglavlja posvećenog geografskim karakteristikama Vojvodine.

Pored detaljne i sveobuhvatne analize agrarnoidustrijske proizvodnje u Vojvodini disertacija obradjuje i položaj vojvodjanske industrije unutar jugoslovenske proizvodnje kao i opšte karakteristike svih pomenutih proizvodnji posmatrano sa stanovišta sirovina, tehnologija proizvodnje, radne snage i plansmana proizvoda.

Nakon obrade svih ovih proizvodnji disertacija analizira agroidustriju kroz aspekte degradacije životne sredine uglavnom kroz potrošnju i zagađivanje voda. Kako se ovde radi o različitim tehnološkim postupcima analize su vršene za grupe srodnih proizvodnji.

U poglavlju Opšte pretpostavke izgradnje optimalne organizacije strukture integracionih sistema sa zatvorenim ciklusom proizvodnje izvršeno je poredjenje fabrika koje su ekonomski i organizaciono nezavisne sa onim koje deluju u sastavu agroindustrialnih kombinata koji predstavljaju zatvorene cikluse proiz-

vodnje. Kandidat daje prednost ovom drugom načinu proizvodnje jer su kod njega redji slučajevi neupošljavanja proizvodnih kapaciteta ili plasmana proizvoda. Na teritoriji Vojvodine 1988. godine postojalo je 16 velikih organizacionih sistema agroindustrijske proizvodnje. Kod njih postoje velike razlike po teritorijama koje obuhvataju.

Poslednje poglavlje posvećeno je ekonomskim i prostornim aspektima uticaja agroindustrije na rentabilnost poljoprivrede. Tu je konstatovano da je velika poljoprivredna proizvodnja usloвила znatnu koncentraciju industrijskih objekata. Kasnije su te fabrike vršile značajne povratne uticaje na promene proizvodnji i osavremenjavanje poljoprivrede. Podstiče se tržišna proizvodnja i proizvodnja onih sirovina koje su potrebne agroindustriji, a takodje došlo je i do sve veće primene pozitivnih rezultata naučnih istraživanja u poljoprivrednoj produkciji.

U analizi globalnog razmeštaja agroindustrije korišćena su merila stupnja koncentracije agroindustrije i lokacioni kvocijent. Ove dve metode daju gotovo identične rezultate i najveće koncentracije konstatuju u opštinama Bačka Palanka, Čoka, Kikinda, Senta, Subotica, Titov Vrbas i Zrenjanin.

Poslednji deo disertacije, Zaključak, ima obim od 18 stranica. Ovde je izvršena konačna sinteza svih rezultata istraživanja. Konačna ocena agroindustrije u Vojvodini je da je karakteriše visok udeo industrije sa nižim fazama prerade i dosta nizak stepen korišćenja kapaciteta što čini ovu privrednu granu nedovoljno akumulativnom. Takve industrije po pravilu slabije deluju na opšti privredni razvoj regija.

Sirovinska baza ove industrije je velika međutim i pored toga neki preradjivački objekti su toliko koncentrisani ili predimenzionisani tako da ne rade punim kapacitetom. To se ne odnosi na mlinsku industriju kod koje je postignuta pozitivna relacija između preradjivačkih kapaciteta i otkupljene pše-

nice. Drugi lokacioni faktor, blizina fabrika koje sa mljino-
ma predstavljaju jedinstven proizvodni kompleks, dobar je za ve-
like mlinove i mlinove srednje veličine. Pozitivna je korelaci-
ja između lokacije mlinova i savremene putne mreže. To je ka-
rakterističnije za male mlinove i mlinove srednje veličine ne-
go za velike objekte.

Kod pekarske industrije pravilniji je razmeštaj u ma-
lim naseljima nego u gradovima. Industrije testenina koncentri-
sane su na jednoj strani u velikim tržištima, a na drugoj uz ve-
like mlinove. Najpovoljnija stanja sve ove tri industrije je u
centrima sa proizvodnim kompleksima.

Velike i male fabrike za konzerviranje voća i povrća
vrlo su pravilno raspoređene po proizvodnim rejonima i potro-
šačkim centrima. To je posebno izraženo kod fabrika za preradu
industrijske paprike. Zbog haotične nestašice sirovina za klanič-
nu industriju korelaciona veza između proizvodnje stoke i pre-
radjivačkih objekata samo formalna. Najveća korelativne veze pos-
toje između mlekara i potrošačkih centara, i između šećerana i
sirovinskih područja dok su konditorske proizvodnje najvećim de-
lom udaljene od šećerata i locirane u tri najveća vojvodjanska
grada. Najveći deo uljara i skrobara i sladara je lociran u siro-
vinskih područja dok su pivare uglavnom uz potrošačke centre. Pre-
izvodnju vina i stočne hrane takodje karakteriše lokacija uz si-
rovinska područja, a to je slučaj i sa kožarskom industrijom.

O C E N A   D I S R E T A C I J E

Po nizu ekonomskih kriterijuma agroindustrija spada u
red najznačajnijih privrednih grana u Vojvodini, a niz njenih pro-
izvodnji daje značajne viškove za jugoslovensko i svetsko tržiš-
te. Ovo je industrija sa dugom tradicijom i sa stabilnom sirovin-
skom osnovom na vojvodjanskoj teritoriji tako da predstavlja iz-
razit proizvodni kompleks.

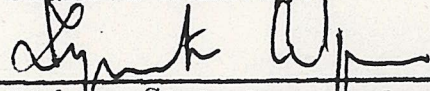
Disertacija Romelić mr Jovana veoma kompleksno obrađuje sve geografske karakteristike agroindustrije u Vojvodini, a poentu usmerava na njen razmeštaj u odnosu na sirovinska područja, uslove transporta sirovina i gotovih proizvoda, sve druge potrebne infrastrukturne objekte, radnu snagu i tržište. Diferencira proizvodnje prema srodnim grupama i prema njima određuje poseban značaj pojedinih aspekata položaja. Ističe dobre i ukazuje na loše primere lokacije. Pored geografsko-ekonomskih aspekata položaja industrijskih objekata i kompleksa obrađuje i njihov položaj sa stanovišta degradacije životne sredine.

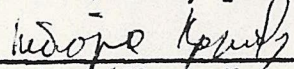
Z A K L J U Č A K I P R E D L O G

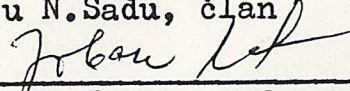
Na osnovu iznetog Komisija zaključuje da je Romelić me Jovan napisao disertaciju u skladu sa svim obrazloženjima koje je priložio prilikom prijave teme i da je rešio sve zadatke postavljene programom disertacije. Dobijeni rezultati predstavljaju originalan i vredan naučni doprinos poznavanju agrarne industrije u Vojvodini i doprinos ekonomskoj geografiji Jugoslavije. Na osnovu ocene disertacije Komisija predlaže Naučnom veću Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu da prihvati doktorsku disertaciju Romelić mr Jovana pod naslovom GEOGRAFSKE OSNOVE RAZMEŠTAJA AGROINDUSTRIJE U SAP VOJVODINI i kandidatu odobri njemu javnu odbranu.

U Novom Sadu 28.06.1989.

Članovi Komisije

 Čurčić dr Slobodan, red.prof.
 PMF u N.Sadu, predsednik

 Carić dr Nebojša, red.prof.
 PMF u N.Sadu, član

 Ilić dr Jovan, red.prof.
 PMF u Beogradu, član